

Tredje roten, tomt 28

Kvarteret Snusmalaren

Nionde roten 1637–57 v

Hörnet av Kyrkogatan 15 och Korsgatan
14

Sjätte roten 1657 h–70

”I hörnet vid Svenska kyrkogården”

Östra delen av 3.28

Östra delen av 3.28 bör tidigt hört till rote 10.

Jürgen i Trädgård R10 1637: 2 mtl (sedan i rote 9)

Matz el Matthias Jute el Matthias Schredder 3.28ö

1637–40, 1642: 3 mtl, 1641: 4 mtl, 1643–44, 1646: 1 mtl, 1649: 2 mtl

Han var enl yrkesreg. 1639 bryggare (Gbg hj II:149).

Den skräddare Matthias Jute el Matthias skräddare, som bodde i nionde roten 1637–49 var utan tvivel far till

Mårten Mattsson

(1652 och 1656–57 v Mårtensson)

1647, 1650–52, 1654–55: 1 mtl, 1648: 3 mtl, 1649, 1653: 2 mtl, 1656: 2.4, 1657v 1.2, (VI), 1657h–58: 1 mtl, 1658–62 ½ mtl, 1669–70

Han bodde 1647–55 i samma rote i nära anslutning till Matthias Jute. Båda omtalas som bryggare (se yrkesreg. 1639 i Långströms borgarlängd och Dymling s. 9 och 11). I kämnärsrätten jan. 1657 omtalas, att *Jöns Mattheson guldsmed* var broder till Mårten Mattsson och fordrade en gatubod i sin sal faders hus. (Gbg hj II:149)

Den 18 och 25.4.1649 agerade Mårten Mattsson i kämnärsrätten mot *Jon Henrikssons hustru*, som enligt rätten i stället för de 12 d smt hon var skyldig Mårten Mattsson nästkommande pingstid skulle erlägga 8 d kmt: sedan skulle de vara kvitt.

Herr Arfwed Gudmundsson fordrade vid underrätten den 10.2.1658 genom sin *tjänare Anders Henriksson* (senare rådmän) Mårten Mattsson betalning för dennes obligation på 334 dr kopparmynt för malt och humle. Mårten Mattsson erkände sin obligation. För gods, som han först erhållit, hade han betalt 38 dr kmt. Parterna skulle likvidera sina räkningar före nästa rättegångsdag och söka komma överens själva.

Den *Matthes Mårtensson*, som den 8.2.1660 uppträdde i kämnärsrätten mot *Sven Larsson* kan ha varit en son till Mårten Mattsson. Matthes hade sålt en tunna sill till Sven Larsson, som överföll Mattes med ”onde och slemme ord”, när denne bad om betalning. Sven förklarade, att sillen var oduglig, ”ingenting annat än vraksill”.

Den 20.9.1670 vände sig *Jacob Kuhns änka Elisabeth* mot bryggaren Mårten Mattssons hustru. Hon förklarade, att Elisabeth och hennes faderlösa barn dagligen förföljdes och till sin ära an-

greps av Mårten Matssons hustru och döttrar. Nu senast hade *Mårtens dotter Britta* kommit springande till hamnen, där Elisabeth Kuhns piga då vaskade kläder och sagt: ”Gack hem och fråga din matmoder, vad hon har med min fader att beställa.” Då svarade pigan: ”Jag måge väl här för blinde Mårtens skull tvätta, han haver intet allena betalt bryggan”. Mårtens dotter hade sedan fortsatt: ”Än Jacob Kuhns änka, när hon tog sammetskoftan och i privathuset nedstoppade, som bant kläde för ansiktet, när järnstängen på torget stals. Dock ligger hennes man i jorden, som därför pliktade.”

Hustru *Britta Arfwed Gudmundssons* änka krävde den 3.2.1679 avlidne *Mårten Mattssons änka Bengta Torstensdotter*. Hon begärde tillsammans med andra kreditorer (t.ex. hustru *Anna Popelman* och *Gert Johansson*) värdering av Bengtas hus och gård ”på Kyrkiogatan belägin”. Hustru Britta hade redan den 7.10.1674 fått dom angående immission och exekution i hus och tomt. Till att värdera gården beordrades *Olof Larsson Böcker*, *Jöns Nilsson* och *Sven Persson Limmerhult*. Dessa meddelade den 6 februari samma år, att gården hade värderats till 180 rdr courant. Bengta Torstensdotters måg *Claes Rootman* förklarade sig vara nöjd med värderingen men ville själv gärna lösa gården och behålla den.

Claes Rootman flyttade emellertid till Laholm och sålde gården till *handelsmannen Anders Bengtsson Hising* för 180 rdr. Denne lagbjöd gården den första resan den 19.2.1683. Den 17.5.1688 infann sig Anders Bengtsson Hising i rätten tillsammans med ”en främmande hustru från Tyskland”, *Johan Mårtensson Jutes* hustru. Hon sökte sin mans fäderne- och modernearv efter sin avlidna svärmoder Mårten Mattsson Jutes hustru. Det beslöts, att rätten skulle undersöka om hennes svåger Claes Rootman hade varit berättigad att sälja gården till Anders Bengtsson Hising. Denne behöll gården, som i fortsättning delade öde med den väster härom liggande hörntomten, också ägd av honom sedan maj 1680.

Hörntomten eller den västra delen av 3.28

Frans Barker

1638, 1650–55: 2 mtl, 1639–47, 1649: 3 mtl, 1648: 4 mtl, 1656: 1.20, 1657v- 26 (VI), 1657h: 1, 1658: 3

Frantz Barker bodde här från 1638 troligen fram till sin död. Han var enligt yrkesregistret 1639 hökare men omtalas också som barberare (se nedan).

Men kanske var han också mäklare eftersom han under sin livstid ägde ytterligare ett flertal gårdar. Han kan ha erhållit en del av dessa som skuldbetalning. Som framgår nedan sålde han till *Baltzer Gotschalk* 1646, *Johan Prins* 1652, *Jacob Kraddepool* 1654 och denna gård till *Jöran Graff* 1658.

Frans Barker tycks ha varit en aktiv man, som ofta omtalas i rätten. I augusti 1637 fick han böta 3 mark för förköp. Han skulle för *Hans Wilssons* räkning ta hand om några tolfte ekplankor, som denne hade köpt av *Thomas Mauritzsson*. Han måste erkänna, att han själv var närvarande, när Hans Wilhelmsson köpte ekplankorna men att han själv tillägnade sig dem genom förköp. Men först hade han sagt, att han hade bytt till sig dem av *Sten Christensson* för kläde, salt och sill.

I kämnärsrättens protokoll nämnes han t.ex., när den bestämde den 7.8.1644, att eftersom Frans Barker inte kunde förneka, att *Hans Eriksson konstapel* (representerad av hustrun) använt 9 mark kmt till de förhyrda husens förbättring, skulle han ge henne avdrag härför. De resterande 9 mark kmt skulle hon betala utan längre uppskov. Rätten kunde inte tillerkänna Barker betalning för

rättegångskostnaderna eftersom *stadsbudet Hans Rincken* kunde bevisa, att Hans Erikssons hustru genast hade presterat betalningen, då Hans Rincken första gången citerade henne på Barkers vägnar och han således oträngt hade använt rättegångsexpenser.

Frans Barker omtalas 1.28, Biskopen. Se denna fil.

Kämnärsrätten dömde den 18.10.1644 på begäran av *Nils Höök Frans Barker, Joakim Peltzer och Cornelis Pettersson* till 40 marks böter var för brott mot Kungl. Maj:ts förbud att handla och försälja tobak. Vid kämnärsrätten tvistade Frans Barker med *Erik Jacobsson* om en tunna sill han hade erhållit av denne efter en i Lidköping gjord förlikning. Tunnan hade under vägen blivit borta i strömmen, då jordfallet ägde rum. Nästa rättegångsdag skulle *Anders Olofsson*, som hade varit närvarande, då förlikningen kom till stånd, inkallas som vittne..

12.7.1645 dömde kämnärsrätten *Hans Jung* (genom sin tjänare) att utan förhalning betala Frans Barker 25 daler för ett oxhuvud vin.

Drätselkammarens räkenskaper: 16.1.1646: Frans Barkers hus till *Baltzer Gotskalk*, Huseköpspenning 6 d smt.

Frans Barker hade enligt skulden Hans Larssons uppgift vid kämnärsrätten den 8–10.4.1646 med ”wredt berätt mod” på gatan utanför hans och *skräddaren Matthis Jönsson Jutes* gårdar anfallit och slagit Matthis Jönsson med en spade, varav denne var ”nederfallen, lammer och blåder worden”. Rätten dömde Frans Barker till 12 mark penningböter.

Frans Barker begärde i RR den 23.3.1647 på egna vägnar immission i *sal Henrik Sinclairs* gård (9.13 el 14, kv. Tenngjutaren) på 85 rdr enligt dom den 10.12.1642. På *Thomas Mauritzssons* vägnar begärde han 1 000 rdr enligt ackord mellan *Jacob Claussons* fullmäktige *Thomas Hackman* och Henrik Sinclair.

Rådhusrätten dömde den 24.5.1649 Frans Barker att betala *Henrik Kreuger* efter en immission denne hade i *sal Henrik Sinclairs* i Göteborg stående hus. Resten, som översköt i huset, skulle Frans Barker behålla på grund av den fordran på 1.000 mark lybsk som han hade att pretendera på *sal Henrik Sinclair* enligt obligation. Om Frans Barker kunde bevisa, att någon här i staden var skyldig Henrik Sinclair något, skulle Frans Barker få arrest på detta.

Collin Falleij vände sig den 19.7.1648 på sina egna och sina medarvingars *sal Hans Carneijs* efterlåtna änka och barns vägnar mot Frans Barker. Han inlade de av rätten den 16.2.1648 förordnade gode männens likvidation och utspråk på *sal Hans Carneijs* med Frans Barker stridiga räkningar samt en extraherad räkning ur stadens vågbok. Enligt Frans Barker hade *unge Hans Carneij* i vågen levererat honom en post järn, som skulle tillhöra honom Frans Barker själv och som var införd i *Hans Carneijs* och hans sons namn i vågboken.

Frans Barker nämndes i kämnärsrättens protokoll 27.4.1649 mot Gert Mikaelsson bryggare.

Gode män *Olrich Steinkamp, Hans Möller den äldre, Nils Adriansson* och *Johan Ellertz* utsågs av underrätten den 10.7.1650 till att likvidera parterna Frans Barkers och Herr *Nils Börgessons* (fullm. *Bengt Börgesson*) tvistiga räkningar. Frans Barker androg vid underrätten den 4.10.1650, att *herr Nils Börsson* var enligt de förordnade gode männen skyldig honom 59 rdr, varav återstod 23. Nils Börsson inlade en moträkning på 16 rdr efter hans *källaresven Adolf Tacks* källarebok för *Jonatan Petersson Engelsman* liksom också vad han själv blivit skyldig. Resten 5½ rdr erbjöd han sig att betala: då var hela summan 59 rdr erlagd. Frans Barker ansåg sig ha betalt Adolf Tack, vad han själv blivit skyldig

Rätten begärde den 25.10.1650 specifikation på Frans Barkers och herr Nils Börssons mellanhanden.

Lång utläggning företogs i underrätten den 30.10.1650 av resultatet av gode männen *Hans Möllers* och *Johan Ellerts försök* att likvidera Frans Barkers och Herr Nils Börssons räkningar. Rätten beslöt, att Herr Nils Börsson utan vidare dröjsmål skulle betala Frans Barker 50 rdr, ”Haver han sedan någon pretention förmedelst Adolf Tacks honom övergivna källarebok opå Frans Barker, må han der om sökia sin reconvention.”

Nils Börsson krävde vid rådhusrätten Frans Barker den 23.1.1651 på 16 rdr eller 58 d kmt, som en engelsman vid namn *Jonathan Thork* hade blivit skyldig Nils Börsson på hans källare för vin han hade druckit där, vilken skuld Frans Barker skulle ha köpt till sig för 16 rdr enligt källareboken. Frans Barker nekade till att ha köpt skulden och om så hade varit borde han väl blivit krävd på den under de 13 år, som hade gått. Nils Börssons fullmäktige *Anders på Källaren* berättade, att käranden och svaranden några år bortåt hade haft räkning sinsemellan i vilken denna var olikviderad. Därför var skulden så gammal. I tvisten mellan Nils Börgesson och Frans Barker dömde Rätten den 27.1.1651 Frans Barker att betala de 16 rdr engelsmannen var skyldig (obs 58 d kmt). Detta efter källareboken och vidhängande omständigheter” Annars skulle Frans Barker purgera sig med 6-mannaed att han inte hade köpt till sig skulden.

Underrätten dömde den 28 8. 1650: Alldenstund *Frans Barker* icke har något att emotsäga, mot den på hans den 28 juni utgivna obligation (som skulle betalas inom 8 dagar) resterande skuld 255½ d kmt måste han också vara beredd att utan längre uppehåll betala denna skuld till *Anders Amundsson* (representerad av sin tjänare).

Gode männen *Tomas Hunter* och *Anders Swisser* förordnades av underrätten den 4.10.1650 att förlika parterna *Henrik Krüger* och Frans Barker emellan.

Simon Rosenbergh skulle i Stigberget enligt vad som behandlades i rådhusrätten sommaren 1651 en liten tid dess för innan ha slagit Frans Barker blå och blodig i *Hans Jungs* hus så att han hade fått ett stort hål i huvudet. Detta berodde enligt Rosenbergh på att de hade druckit tillsammans och Frans Barker hade inte velat dela betalningen lika med honom. Därför hade han gett honom 2 örfilar. Simon Rosenbergh dömdes ”med rätta” till 9 d smt böter för att han slagit Frans Barker blå och blodig.

Vid rådhusrätten den 13.9.1652 var Frans Barker svarande i följande frågor:

1) *Torsten Trulsson* fordrade betalning av Frans Barker för en obligation 100 rdr in specie lånade penningar med 8 procent årligt intresse. Terminen, då Frans Barker skulle få använda pengarna var för länge sedan förfluten och Torsten Trulsson sade sig icke längre kunna undvara pengarna, varför han hade begärt rättens hjälp. Den dömde Frans Barker att omgående betala.

2) *Bengt Börgesson* begärde inprotokollering av följande obligation, som hade underteckats av Frans Barker den 2.4.1651

Frans Barker erkände sig vara skyldig *Börge Bengtsson* 90 rdr in specie eller dess värde i goda varor för vilken skuld han pantsatte *sin (ena) gård belägen mellan sig på norra (d.v.s. 3.28 v) och Peder i Trädgården på södra sidan* (bör avse 3.29) till dess antingen *Börge Bengtsson* eller hans arvingar hade fått tillbaka pengarna. Frans lovade betala 8% i ränta.

3) *Oluf Bånge* anklagade Frans Barker för att skällt honom för en skälm och ”beklinkare” uti ”Simon på Slettans” närvaro. Frans Barker förnekade detta. Eftersom Oluf Bånge genom sitt

framdragna vittne Simon på Slettan inte kan överbevisa Frans Barker att ha överlastat honom med nesliga och föraktliga ord, så frikändes den 4.10.1652 vid rådhusrätten Frans Barker från Oluf Bånges anklagelser.

4 *Christian Meijer junior* framlade som fullmäktig *Johan Princes* skuldfordran mot Frans Barker. Han fordrade Frans Barkers *hus vid Lilla Bommen* som sin underpant för en obligation på 400 rdr. Christian Meijer erbjöd Barker, att såframt han betalade 300 rdr skulle han få återtaga och behålla huset. Vartill Frans Barker svarade, att han inte var mäktig att betala Johan Prince 3 rdr, mycket mindre 300 rdr.

Hans Larsson skult anklagade i april 1653 ex officio Frans Barker och *Jöran Spanieberg* för slagsmål, som de hade haft sig emellan före påskhelgen. *Antoni Posssets tjänare Christian Nilsson* inkallades som vittne den 22.4.1653. Han berättade, att då Frans Barker några dagar tidigare kom in i Antoni Posssets hus, var Jöran Spanieberg redan där ("inne före") och hade skällt och kallat Frans Barker en tjuv och stråtrövare. Men Christian Nilsson gick strax ut för att hämta ljus och såg därför inte, vem som först slog den andra. Frans Barker dömdes av rätten till 6 m smt för att han hårdragit Jöran Spanieberg efter 12 Cap och Jöran Spanieberg till 12 m smt penningböter för att han slagit Frans Barker blodig efter 9 Cap såråmålsbalken "med vilja". Rätten gav dem en varning: ingendera av dem fick hädanefter med ord eller gärning injurera den andre med risk för arbitrala böter, som då skulle följa.

På *Jacob von Hertzens* anhållande hade rådhusrätten den 2.8.1653 förordnat *Gustaf von Ackern*, *Cornelius Fellbier* och *Lars Andersson guldsmed* att värdera det silver, som *Frans Barker* pantsatt hos Jacob Herten och författa en skriftlig uppskattning över det. *Herr Nils Carstensson* berättade i rådhusrätten den 15.3.1655, att han förnummit, att *handelsinspektoren Jöran Rump* för en tid sedan, när han kom in i *Frans Barkers* hus för att av honom kräva några sakören (= böter) av ringa vikt, som Barker hade ådömts av magistraten, hade han av Frans Barker mötts med injurier och några otjänliga ord. Frans Barker hade i sin iver bland annat obetänksamt talat i synnerhet emot den som hade skrivit domen om sakörena. Detta ansåg Nils Carstensson speciellt ("besynnerligen") angå honom, emedan han den tiden var sekreterare och hade skrivit domar. Han bad rätten förhöra Frans Barker om han tillstod injurierna och låta honom plikta om, han uttalat sig "obeskedligen".

Frans Barker förklarade (ursäktade sig med eg. "exciperar"), att han inte hade "förewiteligen" talt om domen eller om den som hade skrivit domarna. På Frans Barkers begäran, att Jöran Rump skulle bevisa sina beskyllningar, inlade denne den 17.9.1655 en skrift angående av vilken orsak och vid vilket tillfälle detta skett och vilka otjänliga ord Barker hade låtit falla både mot honom och mot Herr Nils Carstensson. Den 27 sept. var Jöran Rump käreande. I en skrift förnekade Frans Barker alldeles, att han hade fällt några injurieord mot Nils Carstensson eller mot själva domen. Han hade endast skällt Jöran Rump för en osanningsman och sagt, att *han icke kände till någon annan ovän än fanen och Rump*. Rätten skrev, att ehuru det vore skäligt att Frans Barker för denna sin motvillighet, androm till varning, gavs "exemplariter" straff, förskonas han dock denna gång i anseende till att han hädanefter skall veta att taga sig tillvara för sådana och andre "praeiuedicelige" excesser med 40 m böter,

Torsten Trulsson i Mölndal (jfr ovan 1652) krävde vid underrätten den 21.4.1658 genom sin fullmäktige *Olof Claesson* Frans Barker med krav på 58 rdr 32 sk i ränta för 100 rdr, som han den 2.11.1648 hade lånat av honom. Frans Barker erkände obligationen men sade sig ha betalt det

fordrade beloppet med malt och humle. Frans Barker uppmanades den 28 april ånyo bevisa att han hade betalt den fordrade räntan.

Samma dag fordrade Frans Barker 30 daler av *Joen Nilsson* i *barberarelön* för kurerandet av hans hustrus bröst.

Frans Barker anklagades den 24.9.1656 vid underrätten för att han hade förolämpat *Björn Andersson* med skällsord och äreröriga ord, när denne på stadens vägnar av honom fodrade båtsmanspenningar pro Anno 1655. Frans Barker nekade till skällsorden och sade, att han hade betalt båtsmanspengarna. Parterna förlikades den 1.10.1656 med rättens hjälp: Frans Barker hade offentligen sagt, att han om Björn Andersson icke visste annat än ”ährligt och gott”. Parterna åtvarnades att ej fortsätta bråket.

Underrätten gav den 30.7.1656 Frans Barker besked på hans emot *inspektoren Hans Sinkler* gjorda besvär ang 220 m lybsk skuldfordran, att han som han bäst kunde och gitte skulle söka exekution på den definitiva Sentens, som hade givits honom på Vänersborgs Rådhus på samma skuldfordran och som han nu inlagt på behörigt rum och ställe.

Hustru Ingerd Adrians fullmäktig *Haian Claesson* krävde den 29.8.1655 *Frans Barker*, som efter hustru Ingerds köpmansbok fordrades resterande 29 rdr för master.

Frans Barker erkände sig ha köpt 16 st master av Ingrid A. för 20 år sedan, varav han endast erhållit 13 st. De 3 master för vilka hustru Ingrid nu fordrade betalning hade han aldrig fått. Han inlämnade också sin bok, vilken jämfördes med Ingrids. Parterna befalldes sammanträda och överlägga. Den 15 sept sade hustru Ingrid Adrians att hon icke gav upp sitt krav utan höll sig till sin egen bok och räkning. Saken uppskötts till *Nils Adrianssons* hemkomst. Underrätten konstaterade den 14.9.1655, att den inte lyckats lösa tvisten, eftersom parternas handelsböcker inte gav någon ledning för lösandet av den.

Robert handskmakare fick den 18.9.1661 böta 6 mark smt enligt 12 kap. såråmålsbalken för att han Frans Barker ”en pust slagit haver”.

Jörgen Graff den äldre

1658–74, änkan 1675

köpte den 25.2.1658 denna Frans Barkers gård (3.28 v) för 465 daler. Huseköpspenning betalades med 15:-. Detta var före Frans Barkers död – så sent som den 23.9.1663 nämns i underrätten, att Frans Barker godvilligen skulle få betalt av *Marike sal Joakim Peltzers*.

Släkten Graff är mest känd genom sina hattmakare. Den första, som nämnes i Christine kyrkas begravningsbok är en ”Sara Graffes Tochter, welche auf Schiff gestorben”. Hon begravdes den 18.4.1624.

Wilhelm Berg antar, att bror till Jürgen Graff var den *Hinrich Graff*, som 21.1.1663 blev gift med *Clara Hantzon*.

Jürgen Graff var född år 1625 och avled 1674 (begr. 13/9). Han var hattmakaremästare och blev ålderman 1669. Han gifte sig första gången 7.10 1655 med *Catharina Sponsetser*, död 1661 (begr. 17.11). Hon var dotter till *krögaren Melcker Spönsetser*, död 1644 och *Clara Davidsson*, som gifte om sig med *stenhuggaren Hans Hunck*. Även i släkten Spönsetzer fanns flera hattmakare. Jürgen Graff gifte den 9.6.1663 om sig med *Annika (Ancke) Rasmussen*, född 1635, död

14.1.1676. Även hon hade varit gift tidigare, ty hennes stolrum i domkyrkan övertogs den 4.4.1678 av hennes dotter *Kerstin Eriksdotter*, gift med *hattmakaremästaren Erik Jung*.

Flera av Jürgen Grafs barn avled späda: tre döttrar 1657, resp. 1665 och 1667, en son 1659.

Men flera nådde vuxen ålder. Berg är inte säker på att *Lars Graff*, som var underskult åren 1678–81, var son till Jürgen Graff den äldre. Avvittring efter Lars Graff skedde den 30.3.1683. Han var gift med *Brita Andersdotter Barck*, omgift med *stadstjänaren Anders Thorsson*. Berg sätter ett nytt frågetecken för om *Margareta Graf*, som den 17.9.1678 gifte sig med *Claes Arendt*, död 9.3.1692, var dotter till Jürgen Graff. Hennes andre man var *Gregorius Möllenhauer*, född 1648, död 1694 (hans andra ä.)

Jürgen Graff mötte vid kämnärsrätten den 17.3.1665 sin styvsvärfader stenhuggaren Hans Hunck, vilken han anklagade för att vid sista Falköpings marknad ha kallat honom en blodhund och beskyllt honom för att ha avlagt en falsk ed. Den 7.11.1667 fick Jürgen Graff svara för att han hade givit *Daniel Petterson* både ett slag över näsan och skällsord. Vid kämnärsrätten 1669 gav en *Karin Persdotter* attest i de tvistigheter som uppstått mellan hattmakaren Jürgen Graff och hans ämbetskamrat och svåger *Herman Sponsetzer*.

Första uppbud på en tomt, som Jöran Graf hade sålt till *Wilhelm Gertsson* ägde rum 28.4.1670.

20.11.1666, efter den första hustruns död var hennes mor ängslig över att ingen förmyndare hade utsetts för barnen. Herman Spönsetzer hade varit på förslag till förmyndare: närmast skulle *Jürgen Grube* tillfrågas, om han ville åta sig uppdraget.

Även efter Jürgen Graffs änkas död var man bekymrad för hur man skulle få någon att åta sig förmyndarskapet för de föräldralösa barnen. *Matthis Bakare* och *Olof Tolleson* hade på moderns yttersta lovat att taga till sig ett barn vardera. Det slutade den 15.3.1676 att *Mattis Bergesson Högen* och *Lars Hansson* valdes till förmyndare. Förmyndarna ville att Herman Sponsetzer skulle behålla hattarna, eftersom han också ville behålla gården.

Herman Sponsetzer (Spönsetzer) hattmakare

1678–79, M1676: 1 tomt

Herman Sponsetzer hade tidigare bott på ett annat ställe i Kyrkogatsroten (*Hans Thiels* gamla gård. se 3.62, Holl. och Domprostsen 1648–59), en gård, som han överlät *hattmakaren Anders Grönberg*.

Herman Sponsetzer gifte sig 1665 med *Christina Ungewitter*, som hade erhållit gåvor i ett testamente av sin första styvfader *Hans Möller d.ä.* Detta ledde året efter Christina Ungewitters död 1670 (begr. 6 febr.) till en process mellan Herman Sponsetzer och hustruns senare styvfader *slaktaren Peter Lübke*, som hänvisade till att *borgaren Daniel Jonsson Ekman* i Vänersborg skulle ha tagit Hans Möllers testamente vid arvskiftet efter sin svärfader *Anders Marcusson Bakare*.

Vid underrätten tvistade Herman Sponsetzer 17.8.1666 med sitt systerbarn *hattmakaren Jürgen Graff d.y.* Under sitt vandrande i Tyskland 1660 hade Herman Sponsetzer av sin syster, Jürgen Graffs moder, erhållit tre riksdaler att överföra till Göteborg, vilka pengar enligt Jürgen Graff skulle ha varit fler. Herman förebråddes, att han så lång tid hade fördolt pengarna och för att han inte hade medfört något brev från modern

Herman Sponsetzer övertog inte bara gården 3.28v utan också hattlagret efter sin svåger Jürgen Graff d.ä. Själv avled Herman Sponsetzer av hetsig feber, 45 år gammal sensommaren 1679 (be-

gravd den 2 sept) och hans änka *Elisabeth Clausdotter* bara några månader därefter i barnsängsfeber: hon begravdes 40 år gammal den 19.2.1680

Organisten Henrik Sylvius

fick ett första uppbud på makarna Sponsetzers gård den 17.5.1680 men den såldes för 522 d smt kurant på offentlig auktion till *Anders Bengtsson Hising* 1681 (som 1683 också köpte östra delen av 3.28).

Några dagar senare – den 21.5.1680 – sökte *Hans* och *Christoffer Ungewitter*, som var förmyndare för Herman Sponsetzers barn i första giftet retardera Anders Bengtsson Hisings köp av Herman Sponsetzers gård, bestående av två tomter. Liksom brödernas mor *Elsebe Lübke* hävdade de, att deras syster *Elsebe Ungewitter*, fällberedaren *Mikael Rokes hustru*, vore mera berättigad att lösa gården än Anders Bengtsson Hising

Handelsmannen Anders Bengtsson Hising fick burskap den 13.9.1677. Han hade tidigt trassliga affärer och 1686 ingrep handelsmannen *Nils Pehrsson (Niclas Sahlgrens far)* ”för att sekundera Anders Bengtsson Hising i hans nu för tiden beträngda villkor”. Han betalade Anders Bengtsson Hisings kreditorer *Joakim Lützens* från Hamburg och *Peter Dittlar* från Amsterdam. I gengäld begärde och fick han den 24 december samma år övertaga deras immissioner i Anders Bengtsson Hisings gård. Dennes båda äktenskap förde honom in i långvariga arvstvister med svågarna. Hans första hustru var dotter till handelsmannen *Hans Olufsson* (5.25–26 och 4.111, kv. Frimuraren) och efterlämnade en son, vars arv han fick bevaka i processer med svågern *postmästare Johan Hansson i Borås* (se bl.a. prot. 18.6.1691 och 9.3. och 18.6. samma år)

Anders Bengtsson Hisings andra hustru *Anna Persdotter* var dotter till hökaren och bryggaren *Per Påvelsson* (omtalad i 21 roten 1637–55, bosatt 9.29 och 8.42 kv Polismästaren från 1671). Anna Persdotters mor *Margareta Hansdotter* gifte om sig med *skepparen Henrik Johansson*, som fortsatte bryggjarverksamheten. Anna Persdotter flyttade från Anders Bengtsson Hising till en av sin mors gårdar i staden – den bästa av dem klagade svågern *Jacob Loding* den 23.5.1693. Han klagade också över att hon uppsatt ett spilte mellan sig och Lodings gård. Han begärde, att rätten skulle ingripa för att få henne att flytta tillbaka till Anders Bengtsson Hising. *Jacob Loding* hänvisade till att *Margareta Hansdotter* hade löst Anders Bengtsson Hisings gård vid Svenska kyrkan med 1 111 daler från kreditorerna. Han fick ett snävt svar från rätten. Den tomt, som Hisings hustru bebodde efter sin avlidna mor, hade hon erhållit genom byte och lottkastning. Både den och den *Loding* bebodde hade värderats av opartiske män. Gården vid Svenska kyrkan hade Hisings barn erhållit i testamente av mormodern *Margareta Hansdotter*. Det angick icke *Jacob Loding*, att makarna levde åtskilda.

I februari 1694 omtalas Anders Bengtsson Hisings huvud- och sinnessvaghet: han var så avsigkommen, att han inte kunde sköta sina affärer. Den 7.10.1695 uppträdde *Anna Persdotter* i rätten och berättade att hennes man var nyligen död och begravnen.

Burchard Georg Runge (Rung, Rong)

Barnen från andra äktenskapet *Reinholt* och *Baltzar Andersson Hising* och *Ingel Andersdotter Hising* sålde den 9.9.1703 för 1 000 d smt samt 300 d smt, som styvbrodern (*Bengt Andersson Hising*) ”i samma gård innehaver, vilken nu som sparegeras allaredan lärer avliden vara ”. till svågern senior *Burchard Runge* och systemern hustru *Annika Andersdotter Hising*. De hänvisade till att gården, som var belägen i hörnet av Kyrkogatan ”emellan *Carl Olufsson skomakare* å södra och *skeppsbyggaren Jacob Pruncks* på östra sidan” hade deras avlidna mormor *Margareta Hans-*

dotter skänkt dem i testamente samt till de däröver fattade resolutioner och fastebrev.. Burchard Runge avled redan 1710 (begr. Chr 20 mars): hustrun efterlevde till 1732. Hos ”madame Rung”, vars hus 1715 värderades 720 d smt (lösöre 100 d smt) bodde 1717 expediten Fredrik Bernhard Baltzar och mågen *handelsmannen Johan Fredrik Bruuns* som redan före 1730 hade övertagit gården och behöll den ända till sin död som 70-åring 1755. Hans änka *Anna Beata Runge* och övriga sterbhusdeltagare sålde den 31.1.1759 för 6 500 d smt gården till *murmästareålderman Johan Samuel Rancke* och hans hustru. Rancke lät den 19.2.1759 första gången uppbjuda ett på Kyrkogatan här i staden emellan handelsman Herr Carl Hallmans å östra och guldsmeden Johan Wennerwalls hus å södra sidan beläget hörnhus och gård.

Rancke och hans hustru sålde i sin tur för 7 000 d smt den 9 aug. s.å. gården till

handelsman Carl Didrik Svensson

som inte förrän den 5.12.1768 första gången lät uppbjuda sitt i hörnet av Kyrko- och Korsgatorna mellan kämnären herr Enoch Anders Grönlunds å södra – och superkargören Herr Elias Hilleströms gård å östra sidan belägna hus och gård, som han köpt av då redan avlidne murmästareåldermannen Johan Samuel Rancke och dess ännu levande änka *madame Maria Rancke* – 30-penning 216 daler 21 $\frac{1}{3}$ öre smt. Tomten höll enligt mätning 27.7.1722 i längden till Kyrkogatan 80 fot och i bredden emot Korsgatan 26 $\frac{1}{2}$ fot.

Carl Didrik Svensson skattade 1787 ”för dubbel bod”. Hans änka ägde gården 1795–1801.

Mäklaren Joseph Hall

uppbjöd den 2.2.1807 gården 3.28.

Berg I:2, 157: Joseph Hall, född 1754 (son till *Robert Hall* och *Anna Österborg*), död 17.1.1820. Erhöll burskap som handl 6.7.1781, stadsmäklare och innehavare av skeppsklarerarefirman Joseph Hall och Son Gift 1/ *Anna Elisabeth Lönholm*, född 1753, dotter till *kassören och kontrollören i Göteborg Anders Lönholm*, död 20.3.1763 och *Elisabeth Maria Simberg*, död 27.11.1759; 2/ *Anna Elisabeth Westerling*, född omkr. 1763, död 22.12.1813, dotter till *handl Olof Olofsson Westerberg* och *Margareta Wohlfart*, född 1741, död 10.2.1768.

Vid bou 1.4.1817 efter senare hustrun uppgick Joseph Halls förmögenhet till 28 172 rdr banco, därav hus och tomt nr 28 i tredje roten i hörnet av Kyrko- och Korsgatorna 12 000 rdr samt halv-färdiga nybygget Halestorp på *J.J. von Holtens* ägor i Gamlestaden.

Senare uppbud av 3.28

magister Birger Wadström	23.3.1821
prostinnan M E Wadström	5.5.1862
fabriksarb. J.G. Ohlsson	26.4.1869